

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PREȚIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:
Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PREȚIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Ingrijirea preotului pentru desvoltarea intelectuala a poporului.

Totu ceea ce scie omulu din orice ramu de sciintia, si totu ceea ce póte elu efeptu prin cunoscintiele sale, forméza capitalulu sèu intelectualu, èr daca preoti'a este instituita de Mantnitorulu Christos spre a conduce si ajutá pre omu in mersulu sèu spre perfectiunea crestinésca: atunci este naturalu, ca preotulu trebuie se aiba o deosebita ingrijire de a desvoltá si a inaintá capitalulu intelectualu alu credintiosilor sèi.

Capitalulu intelectualu alu popórelor este intocma cá si capitalulu materialu: o putere activa, o putere productiva in mersulu popórelor spre desvoltare si inaintare. Deosebirea intre aceste doue soiuri de capitale este aceea, carea este in genere intre inteligentia si materia. Inteligentia conduce si stepanesce materi'a; si capitalulu materialu sporesce, seau scade, si se perde in proportiunea, in carea sporesce, seau scade capitalulu intelectualu, menitu a conduce si stepani capitalulu materialu.

Stabilita fiind pre deplin valórea capitalului intelectualu asupra capitalului materialu si in genere asupra desvoltării si progresului popórelor, — dupa ce la noi ingrijirea de formarea si desvoltarea capitalului intelectualu alu poporului credintiosu cade in genere asupra bisericeii si asupra preotimei, — verb'a este, cum se formám, si se desvoltám capitalulu intelectualu alu poporului incredintiatu pastoririi nóstre.

In punctulu acest'a, sunt decidietórie urmatórele momente si anume:

- a) ce se invetiám pre poporu? si
- b) cum se-lu invetiám, cá cu fiecare di se póta adaoge la capitalulu seu intelectualu?

In ceea ce privesce intrebarea, ca ce se invetiám pre poporu, este naturalu, ca lu-vom invetiám lucruri, si respective i-vom dá cunoscintie despre

lucruri, cari corespundu necessitátilor vietii lui actuale si imprejurárilor, in cari se gasesce: èr in ceea ce privesce form'a, seau metódu, ne vom acomodá principiilor didactice, cari dupa imprejurári ni-se vor aretá mai acomodate.

I. Poporulu nostru are astadi trebuintia de o mai buna ingrijire a economiei sale; are deci trebuintia urgenta de cunoscintie, prin a caror punere in aplicare paméntulu lui se produca mai multu, are trebuintia de cunoscintie, prin cari se póta valorá mai cu succesu si mai in folosulu si inaintarea s'a productele manilor si paméntulu seu, — si infine are trebuintia a-si cunósce interesele sale proprii, a-le scí aperá cu succesu facia de ori cine, si a-si dá o mai buna directiune desvoltării sale ulterióre pre tóte terenele vietii.

II. In ceea ce privesce form'a, seau metódu de procedere este neaperatu de trebuintia, cá se procedem in modu realu, adeca dela starea, in carea se gasesce astadi poporulu nostru in privinti'a intelectuala, cá asteliu pre acésta stare se potém cladí si mari edificiulu sèu intelectualu.

Ne uitám acum asupra stării intelectuale a poporului nostru, si vom affá cá capitalu intelectualu alu acestu poporu: o minte naturala dóra fara parchia in lume, o capacitate de a cuprinde repede ori ce, si o insemnata placere de a scí si a cunósce cât mai multu, si respective a-si insusí cât mai multe cunoscintie. Poporu vechiu fiind apoi poporulu romanu, — affám in acelasi timp pre langa aceste frumóse si insemnate calítati pentru desvoltarea lui intelectuala si doue párti, cari asia dicénd pare ca ne tiène in locu, si cari nu lasa poporulu nostru se procéda mai repede pre calea desvoltării sale intelectuale, si anume:

- a) unu feliu de conservativismu, carele se esprima prin cuvintele, cari se audu adesea din gur'a lui, ca: „cum a trait tat'a si mosiulu si stremosiulu, voru traí si pruncii;“ si b) unu fatalismu pré de multe ori nejustificatu, carele se esprima prin cuvintele:

„de ce va fi se patiesci, ori cât te vei aperi, nu poti se scapi,“ seau in cuvintele: „ce-ti va fi da-t'a“ etc. Romanulu nu pasiesce bucuros pre calea nici unui soiu de experimentu, si tiene multu la principiele, moscenite din betrani si cuprinse in proverbe si in poesi'a s'a poporala.

Tienënd contu si avënd in vedere faptulu acest'a, asia, precum elu ni-se presentéza. — metodu celu mai nimeritu, pre carele are se-lu observeze preotulu in desvoltarãa intelectuala a poporului este urmatoriulu:

1. a studiã si cunósce starea intelectuala si modulu de gandire alu poporului;

2. a procede dela acésta stare incet si cu te-meiu, aducendu in strênsa legatura cunoscintiele noue, de cari are trebuintia, si pre cari voim a-i-le predã cu cunoscintiele, pre cari le posede; si infine

3. a desvoltã intr'ensulu placerea de a observã atât viéti'a altor'a, si a-si adaoge dilnic din aceste observãri, din esperinti'a propria si din esperientiele altor'a cunoscintiele de lipsa pentru inmultirea capitalulului sêu intelectualu.

Ca ce se invetie preotulu pre poporu ne spune totdeun'a mai bine starea, in carea se gasesce si trebuintiele lui. In punctulu acest'a preotulu va privi, si va studiã starea, in carea se manifestéza la poporu viéti'a intelectuala in diferitele ei forme. Asia de esemplu: a lucrã si a traí cu unu anumitu calculu este o conditiune fundamentala de viétia; ér daca preotulu observéza, ca acestu calculu i-lipseste poporului in parte, seau nu este desvoltatu de ajuns, atunci este naturalu, ca preotulu si-va dá tóta silinti'a, cá se atraga atentiunea poporului asupra acestei lipse de calculu, si se-o prentêmpine prin esemplulu si cuvêntulu sêu. Daca observéza mai de parte preotulu, ca credintiosii sêi nu sunt destul de diligenti la lucru, si nu dau lucrului importantia, carea o merita, cá isvoru fundamentalu al bunastãrii omenesci: atunci este naturalu, ca preotulu ii-va deprinde a pretiú lucrulu dupa adeverat'a lui valóre prin aceea, ca densulu prin esemplulu propriu le va aretã folósele lucrului. Daca poporulu nu lucra pamêntulu sêu in modu rationalu: atunci preotulu va staruí, cá se introducea mai antaiu in economi'a s'a o cultura cât mai rationala, — cá vediënd poporulu rezultatele si folósele acestei culturi, se-lu urmeze pre acestu terenu. Daca poporulu, fia din preocupatiune, fia din ori ce altu motivu, este dedatu la luesu si la cheltuieli zadarnice: atunci preotulu va staruí cá se-lu abata dela luesu prin aceea, ca densulu va scóte din cas'a s'a ori ce felu de luesu, si in loculu acestui'a va introduce simplitatea, curatieni'a si bun'a ingrijire si bun'a intrebuintiare a avutului sêu.

Cá cinosura a ingrijirei preotului pentru desvoltarea intelectuala a poporului are a-i servi urmátorele, si anume:

a) preotulu este respundietoriu inaintea lui Ddienu

si a ómenilor pentru desvoltarea intelectuala a poporului, — si

b) in conformitate cu greomêntulu acestei respunderi preotulu va studiã si va predã prin fapta si cuventu poporului tóte acele cunoscintie intelectuale, de cari are trebuintia in form'a cee mai corespundietória si mai accessibila.

Congresulu nationalu bisericescu.

Siedinti'a IV. tienutã la 4/16 Octomvre.

Siedinti'a se deschide la 10 óre a m.

Se cetesce protocolulu siedintiei III. si se autentica.

Se presinta cererile pentru concediu a le deputatoru: Alecsiu Olariu, Andreia Ghidiu, Georgiu Popovicu, Alecsandru Ioanovicu, Aurel Suciu pentru intréga sesiune ér alui Paul Pap pentru 10 dile.

Concediile cerute se acórda.

Se presinta raportulu consistoriului metropolitanu referitoriu la ingerinti'a guvernului in ce privese procesele disciplinari invetiatoresci impreunate cu distituirea din postu.

Se transpune comisiunei scolare.

Se presinta rugarea invetiatoriului Ioanu Suciu din Resiti'a-montana, prin carea cere a se indruma consistoriulu din Caransebesiu a decide asupra supliciei sale, transpusa aceluasi de maritulu Congresu inca in anulu 1888.

Se transpune comisiunei petitionare.

La ordinea dilei urméza continuarea referadei comisiunei verificátore, carea prin referintele seu Paulu Rotariu propune si congresulu decide

A se verifica deputatii:

Georgiu Serbu, alesu in cerculu Sasc'a; Dr. Iosif Gallu alesu in cerculu Ternavei si Dr. Ioan Bunnã alesu in cerculu Beliu.

Se pune la ordinea dilei raportulu comisiunei organizátore, referitoriu la raportulu generalu alu consistoriului metropolitanu plenaru despre activitatea sa in periodulu dela congresulu din 1888 pana la datulu raportului, adeca pana la 28 Septemvre a. c.

Referintele Nicolau Zigre da cetire raportului consistoriului metropolitanu plenaru si congresulu in generalu 'l i-é spre sciintia, acudandu-se la protocolu sub lit.

Trecendu-se la desbatere speciala privitoriu la punctulu ce tractéza despre rescriptele prea inalte urmate la adresele inaintate in numele bisericeii nóstre metropolitane Majestatii Sale, un'a de felicitare din incidentulu iubileului de 40 de ani pe basa conclusului congresualu de sub Nr. 158 din 1888, éra alta de condolintia din regretabilulu incidentu alu repausarei fericitului Clironom, la propunerea comisiunei congresulu aduce urmatoriulu concludu:

Acestu congresu cu adeverata loialitate si cu su-

punere omagiala ié actu despre acelea rescripte prea gratiose.

Cu privire la notificarea espusa in reportu despre decedarea binemeritatului archiereu Ioanu Popasu, primul episcopu alu diecesei reiinfintiate Caransebesiu, comisiunea propune si congresulu enuncia ca conclusu :

Constatand meritele fericitului archiereu obtinute in decursulu laboriosei sale vietii fatia de biseric'a nóstra nationala romana, pentru perderea regretabila a acestui barbatu binemeritatu de biseric'a si natiune, congresulu i-si esprima profunda sa condolintia, careia ii da espresiune atât prin acestu concludu, cât si prin ridicare.

Relativu la acelu punctu din reportu, in care se arata cumca pentru intregirea scaunului episcopescu devenitu in vacantia in dieces'a Caransebesiului s'au luat mesurile prescrise, in urmare carora in acelu scaunu episcopescu a fost instituitu parintele episcopu actualu Nicolau Popea, fost archimandritu si vicariu archiepiscopescu, precum si relativu la acelu punctu, unde se espune, cumca rezultatulu sus espusu se póte atribui mai vertosu energicei intreveneri a Escelentiei Sale Domnului archiepiscopu si metropolitu, la propunerea comisiunei, congresulu aduce armatoriulu concludu :

Congresulu, luand cu placere actu despre instituirea parintelui Nicolau Popea in scaunulu episcopescu alu diecesei Caransebesiului, Escelentiei Sale Preasantitului Domnu metropolitu pentru energie'a intreveneri in acestu obiectu spre a validita votulu bisericiei, i-se esprima recunoscintia.

Cu privire la acelu cuprinsu alu raportului, unde se espune, cum din incidentulu calatoriei Maiestatii Sale la manevrele militare tienute in jurulu Oradei mari la anulu 1890, precum si la Bistriti'a in anulu cur. s'au depusu in numele bisericiei nóstre nationale omagiale de loalitate Maiestatii Sale pregratosului nostru monarchu, la propunerea comisiunei se enuncia cá concludu :

Congresulu cu satisfactiune ié actu de recunoscintia, despre reprezentarea cu demnitate a bisericiei nóstre nationale inaintea Majestatii Sale pregratosului nostru monarchu, si in necsu cu acést'a constata, cumca consimte cu enunciatuunile espuse in alocutiunile de felicitare ale Escelentiei Sale Preasantitului Domnu metropolitu, — cari alocutiuni impreuna cu preagratiosele respunsuri se se acluda la protocolu.

Cu privire la espunerile cuprinse in raportu privitoru la practicabilitatea si aplicabilitatea regulamenteloru de procedura matrimoniala si disciplinara; comisiunea propune si congresulu primesce :

Se aviséza consistoriulu metropolitanu pe bas'a esperintieloru procurate conform concludeloru anteriore, a face la congresulu ordinariu urmatoriu, propuneri detaiate si motivate in privintia aplicabilitatii definitive a regulamenteloru din cestiune.

Referitoriu la normativulu votatu de consistoriulu metropolitanu, in privintia regularei referintieloru intre reprezentantia fundatiunei „Gozsdu“ si acelasi consistoriu la propunerea comisiunei congresulu decide :

Se aviséza consistoriulu metropolitanu a presentá inca in sesiunea acésta respectivulu normativu, spre a se putea lua act de elu.

Fatia cu acele puncte din raportu, in care se espune, cumca regularea afaceriloru episcopesci prin unu regulamentu uniformu in intréga metropolie ar intimpina greutatii, si ca acestu regulamentu ar fi a se amána pentru timpuri mai potrivite.

Comisiunea avendu in vedere cumca cu date positive este constatata trebuintia urgenta de a se regulá din partea acestui congresu administrarea averiloru bisericesci, scolari si fundationali, mai alesu in comunele bisericesci si a normá cu precisiune cerculu de activitate si de procedura alu organeloru parohiale in administrarea averiloru bisericesci, precum si referintiele, in cari stau acele organe parohiale fatia de organele superioare in privintia administrarei averiloru, comisiunea propune si congresulu decide :

Se insarcinéza consistoriulu metropolitanu, ca conform concludeloru anteriore, pe bas'a materialului procuratu dela eparchii a pregati proiectulu de regulamentu pentru administrarea afaceriloru economice si a-lu presentá congresului ordinariu urmatoriu.

Relativ la aplicarea regulamentului pentru administrarea si manipularea fonduriloru si fundatiuniloru metropolitane, conform propunerei comisiunei, — Se aviséza consistoriulu metropolitanu a satisface concludului congresualu de sub Nr. 129 din 1888.

Punctulu privitoriu la notificarea, cumca trei membri distinsi ai consistoriului metropolitanu, a-nume: Antoniu Mocsonyi de Foen, Timoteiu Micle si Eli'a Macellariu au trecut din viétia, in acordu cu propunerea comisiunei, — Congresulu prin ridicare 'si esprima profund'a condolentia pentru regretabila perdere a acestoru barbati distinsi ai bisericiei nóstre nationale.

Punctulu ce tractéza despre devenirea in vacantia a unui locu de asesoru ordinariu in senatulu bisericescu prin promovarea Preasantiei Sale Domnului Nicolau Popea la demnitatea de episcopu, conformu propunerei comisiunei, — Se enuntia a se pune la ordinea dilei indeplinirea acelu locu vacantu deodata cu organizarea celorlalte doué senate.

Se pune la ordinea dilei raportulu comisiunei bisericesci, carea prin referintele Dr. George Popoviciu vine a refera asupra raportului generalu alu consistoriului metropolitanu ca senatu bisericescu, despre activitatea sa, incependu dela ultimulu con-

gresu din 1888 pana la datulu raportului adeca pana la 29 Septembrie a. c.

Dandu-se cetire raportului, — congresulu in generalu 'lu ié spre sciintia, avendu a se aclude la protocolu.

Trecend la desbaterea speciala privitoriu la punctulu ce tractéza despre datele statistice comisiunea propune :

Se recomanda consistoriului metropolitanu, ca in intielesulu concluseru congresuale Nr. 62 ex 1886 si 147 ex 1889 privitoré la asternerea dateloru cât se póte de esacte, se starue consistórele eparchiale se umple tóte rubricile formulariloru stabilite.

Deputatulu V. Mangra face urmatoriulu aditementu : Se se adauge o rubrica nóua la formulariu, in carea se se induca crescamentulu, ce va fi din sporirea celoru ce se despartu de biseric'a serba.

Congresulu primindu-lu, se enuntia urmatoriulu concludu.

Se recomanda consistoriului metropolitanu, ca in intielesulu concluseru congresuale Nr. 62 ex 1886 si 147 ex 1888 privitoré la asternea dateloru statistice, cât se póte mai esacte, se starue ca consistoriele eparchiali se umple tóte rubricile formularieloru stabilite ; avend a se adauge o rubrica nóue la formularii, in carea se se indice crescémentulu, ce va fi din cei ce vor desface de serbi din comunele mestecate.

Referitoriu la punctulu, ce tractéza despre tiparirea cartiloru bisericesci cu litere, comisiunea avend in vedere, ca afacerea acést'a este relegata la P. S. sinodu archierescu, si fiind-ca in biseric'a nóstra este mare lipsa de carti, a caroru retiparire pare a fi impededata cu nedeterminarea, daca acele carti au se se tiparésca cu litere slave ori latine, si in casulu din urma cu care ortografie, propune si congresulu decide :

Ven. sinodu episcopescu este rugatu a resolvi cât mai curénd acésta cestiuene.

Fiind timpulu inaintatu presidiulu anuncia prosim'a siedintia pre mane la 10 óre inainte de amédi, la ordinea dilei continuarea raporteloru comisiuniloru.

Siedinti'a a V-a, tienuta la 5/17 Octomvre.

Siedinti'a se deschide la 10 óre, se cetesce protocolulu siedintiei premergetóre — si se autentica.

Presedintele archiepiscopu si mitropolitulu, aduce la cunoscinti'a congresului, ca tienendu séma de datorinti'a ce o avem fatia cu memoria binefactoriloru bisericiei nóstre, in conformitate cu usulu din trecutu, astadi la 9 óre s'a celebratu in biseric'a „Schimbarei la fatia“ din cetate parastasu solemn intru amintirea fericitului archiepiscopu si metropolitu

Andreiulu baron de Siaguna si intru cea a binefactoriului bisericiei si natiunei nóstre de piame morie Emanuilu G o z s d u, la care au asistatu toti deputatii congresuali, anume invitati la acestu actu.

Notificarea presidiala se trece la protocolu.

Se presentéza rugarea deputatului Ioan Popoviciu Dessean, in care justifica lips'a credentionalului si cere concediu pe intréga durata sesiunei — Se transpune comisiunei verificátóre.

Se presentéza scrisórea deputatului Constantin Radulescu, prin care declara, ca optéza pentru cerculu Chisetu, si renuncia dela mandatulu din cerculu Faget.

Cerculu Fagetu devenindu vacantu, se va dispune la timpulu alegere noua.

Se presentéza scrisórea deputatului Dr. Iosifu Gallu, in care arata ca este impededatu a lua parte la sesiunea congresului actualu si cere tot odata concediu. — Concediulu se acórda.

Se presentéza urmátórele cereri de concediu :

a) a deputatului Alecsandru Ioanoviciu pe intréga sesiuna :

b) a deputatului George Serbu pe 8 dile,

c) a deputatului Zevedeu Muresianu pe restulu sesiunei. — Concediile cerute se acórda.

Se presentéza raportulu consistoriului metropolitanu din 5/17 Octomvre Nr. 294, prin care promovéza la congresu normativulu votatu de acelasi consistoriu in obiectulu regularei referintieloru intre consistoriulu metropolitanu si reprezentanti'a fundatiunei Gozsdu, — se preda comisunei organizátóre.

Se presentéza rugarea credinciosiloru romani gr. ortodocsi din Hernecov'a, apartienatori diecesei serbesci din Timisióra, in care ceru incorporarea lor la biseric'a nóstra si desfacerea legaturiloru ierarchice cu serbii, — se preda comisunei petitionare.

Escelenti'a S'a Inaltu Prea Santitulu Domnu archiepiscopu si metropolitu face urmátórea propunere :

Incepend cu prim'a Ianuariu 1892 dupa calindariulu nou, respective 20 Decembre 1801 c. vechiu, se se introduca in intréga administrarea bisericésca in metropoliu nóstra usulu calindariului nou, remanénd neatinsu usulu calindariului vechiu in cele strinsu rituali si ale tipicului.

La propunerea deputatului Ioan Lenger, se alege o comisiune speciala de 15 membrii dimpreuna cu Preasantitii episcopi, care se o studiéza si se vina cu raportu in sesiunea presenta.

La ordinea dilei urmédia raportulu comisiunei scolare.

Deputatulu Stefanu Valovan, in calitate de raportoru alu acestei comisiuni, cetesce reportulu consistoriului metropolitanu ca senatu scolaru despre activitatea s'a dela congresulu din 1888 pana la 1 Octomvre a. c, dupa cetire propune ca se se primésca

de basa la desbaterea speciala si se se acluda la protocolulu.

Deputatulu Ioanu Lenger, vede in raportu lacune esentiali, vede chiar mancitati, cari ar fi bine se se indrepte drin comisiune, cu ajutoriulu referentului scolaru dela consistoriulu metropolitanu si de aceea propune se se predea comisiunei spre intregire.

Din incidentulu acestei propuneri se nasce o discussiune, la care iau parte deputatii Dr. George Popa, Parteniu Cosma, Vasile Mangra, Leontin Simonescu, Ioan Budintian si Paul Rotariu, unii pentru propunerea deputatului Lenger, altii pentru propunerea comisiunei si — cu delaturarea propuneri deputatului Ioanu Lengeru, se primesce propunerea comisiunei si raportulu se ié drept basa la desbatere speciala, si se decide a se aclude la protocolu.

Cu aceste siedinti'a se incheie la 2 óre p. m., si cea procsima se anuntia pe Luni in 7/19 Octobre la 9 óre.

La ordine desbaterea speciala a raportului comisiunei scolare.

Siedinti'a VI, tienuta la 7/19 Octomvre.

Siedinti'a se deschide la 9 óre inainte de a-médiadi; se cetesce protocolulu siedintiei a V-a si se autentica.

Se presenta cererile deputatiloru: Dr. Nicolau Oncu, si Petru Truti'a pentru concediu pe intrég'a durata a congresului; Valeriu Bologa, Simeon Damian si Dr. Aureliu Novac pentru restulu sesiunei congresuali. — Concediile cerute se acórda.

Se presenta:

a) petitiunea comitetului parochialu din comun'a Remetea, dieces'a Aradului, contra consistoriului diecesanu;

b) petitiunea parochului Teodor Pop din comun'a Bucerdea vinósa, prin carea cere a se comentá §-ulu 6 din statutulu org.;

c) petitiunea parochului Teodor Lungu din comun'a Marisielu, tractulu Clusiuului, prin care cere se-i se dea competintiele parochiale, ce nu le primesce;

d) memorandumulu preotimei remane gr. or. castrense ces. si reg. din armat'a regulata austro-ungara, prin care róga si propune conlucrarea legala a starii si sortii necorespondietóre a acelei preotimi castrense, — se transpunu comisiunei petitiunare.

La ordinea dilei urméza continuarea reportului comisiunei scolare si anume desbaterea speciala.

Comisiunea, prin referentulu seu Stefan Velovan, cu privire la datele statistice cuprinse in raportulu consistoriului metropolitanu si in aclusele la acestu raportu propune:

Consistoriulu metropolitanu se starue a completá aceste date, avendu in vedere conclusulu congresualu din sesiunea curenta, privitóre la datele sta-

tistice din raportulu consistoriului metropolitanu cá senatu bisericescu, si indicand causele, care esplicar-gresulu eventualu, ce s'ar observá in cercetarea scóleloru, in numerulu edificiiloru scolare etc. Pentru a inaltia gradulu de siguritate a cifreloru, consistoriulu metropolitanu se insarcinéza a presenta datele privitóre la cercetarea factica a scóleloru, cerendu medi a anuala a dateloru adunate prin eparchii, la 3 termine anuali si adeca la Novembre, Februariu si inainte de esamene.

Deputatulu Paul Rotariu face urmatóreza contra propunere: „Datele statistice asupra cercetarii scólelor se se adune in modulu ca pana acum, cât se póte mai esactu.

Deputatulu Augustin Hamsea, spriginindu propunerea comisiunei, face urmatoriulu amandamentu: „Cifr'a frecuentatiunei scolare se se induca in datele statistice dupa calcululu mediu, care resulta din cifrele de frecuentatiune, ce se arata de catra inspectorii scolari districtuali in repórtele lunare.“

Propunerea deputatului Rotariu a fost spriginita de deputatii Vincentiu Babesiu si Nicolau Ivan, ér a comisiunei de deputatii Dr. Pusicariu, Dragalina.

Punendu-se la votu contra propunerea deputatului Paul Rotariu, aceea se primesce si congresulu e-nuntia, ca datele se se culéga dupa modalitatea de pana acum odata pe anu.

Cu privire la conspectele despre scólele cercetate de scolari de confesiunea nóstra, cari scóle nu stau sub jurisdictiunea bisericeii nóstre, asemenea si despre scolari de ai nostri, cari cercetéza acele scóle, despre numerulu catechetiloru aplicati, despre remuneratiunile lor si despre scólele fara de catecheti, conform propunerei comisiunei, congresulu decide:

Consistoriulu metropolitanu se emita unu formulariu, care se inlesnéscá uniformitatea in culegerea dateloru, precum si evidenti'a ce ar resulta din compararea usióra a rapórteloru singurateceloru eparchii.

Relativu la conclusulu congresualu Nr. 163 din 1888, in ce privesce comunele nóstre bisericesci fara scóla confesionala, precum si acelea, cari n'au nici o scóla conform propunerei comisiunei, congresulu decide:

Consistoriulu metropolitanu se insarcinéza a invitá consistoriile eparchiale se cerceteze cu deamenuntulu causele, cari se opunu infiintiarei scóleloru in aceste comun, si se faca raportu procsimului congresu despre mesurile luate de fie-care eparchia pentru delaturarea acestoru pedeci.

In privinti'a elaborarii unui nou regulamentu generalu, care se reguleze administrarea uniforma a afaceriloru invetiamentului in intréga provincie metropolitana, conformu propunerei comisiunei, se decide:

Congresulu astépta, ca pertractările inițiate în obiectulu acest'a se se finalizeze, deci consistoriulu metropolitanu se însărcineza a prezenta proiectulu seu la procsim'a sesiune congressuala.

Referitoriu la aceea parte din raportulu consistoriului metropolitanu că senatu scolaru, care privește ingerința incompetentă a ministrului de culte și instrucțiune publică a țării, în afacerile judiciare disciplinare ale învetaților dela școlile noastre confesionale, având se urmeze unu raportu specialu în obiectulu acest'a, comisiunea propune și congresulu primesce a se amana decidera asupra acestei chestiuni, pana se va prezenta raportulu specialu.

La repetit'a reprezentatiune adresata dlui ministru de culte și instrucțiune publică din partea consistoriului metropolitanu, în scopulu de a esopera respectarea limbii romane, ca limba de instrucțiune în școlile elementare de statu din comunele cu poartatiune română, neurmand pana astadi nici o resoluțiune, comisiunea propune :

Congresulu i-si esprima adanca s'a parere de reu în fatia cu regresulu, ce se produce în cultivarea religiositatii și moralitatii prin neresolvirea cererii întemeiata pe lege, de a cultiva idiomulu prin care credinciosii bisericii noastre nationale au se sădésca în inimile prunciloru loru primele precepte de religie și morala. Congresulu însărcineza consistoriulu metropolitanu a efectui în obiectulu acest'a concludusu congressualu Nr. 166 din anulu 1888.

Deputatulu Paul Rotariu face urmatórea contra propunere :

„Consistoriulu metropolitanu se însărcineza a continua cu solicitarea ; d'odata congresulu róga pe Prea Santitii nostri arhieriei, ca occasionalminte se soliciteze caus'a și în persóna la înaltulu ministeriu.“

Propunerea deputatului Rotariu, spriginita de deputatii Hamsea, Vinc. Babesiu și Zigre, ér a comisiunei spriginita de deputatii Lenger și Mihail Popoviciu — punendu-se la vot — cu delaturarea propunerei comisiunei se primesce, și se enuntia ca concludusu.

Consistoriulu metropolitanu se însărcineza a continua cu solicitarea ; d'odata congresulu róga pe Prea santitii arhieriei, ca occasionalminte se soliciteze cauza și în persóna la înaltulu ministeriu.

În necsu cu decisulu de sub Nr. preced. deputatulu Dr. Georgiu Popa face urmatórea propunere : „Consistoriulu metropolitanu se cerce a se informa, ca organele și corporatiunile noastre bisericesci : preotii, comitetu parochialu, protopresbiteru etc., ce au lucratu întru validitatea dreptului, ce li compete ca membrii respectivei comune civili pentru a-si alege limb'a de propunere în școl'a comunala poporala, si-ai inviá conformu interesului bisericescu.“

— Se transpune comisiunei scolare.

La ordinea dilei urméza raportulu comisiunei financiare, care prin referentulu seu Dr. Ioan Mihu

dand cetire raportului generalu alu consistoriului metropolitanu că senatu epitropescu despre activitatea sa din anulu 1888 pana acum ; în considerare, ca activitatea senatului epitropescu a fost în timpulul despre care se face séma, întru tóte normala și ca fondurile puse sub îngrijirea acestui senatu, se administréza întru tóte conform regulamentului în vigoare ; în considerare, ca însărcinarilor date de congresele precedente li s'au satisfacutu prin senatu ; propune : ca congresulu se iea acestu raportu spre scire în întreg cuprinsulu seu și decide accludarea lui la protocolu sub litera /. Propunerea comisiunei se primesce.

Fîind timpula înaintatu, presidiulu anunția procsim'a șiedintia pe mane la 9 óre înainte de amédi, și punend la ordinea dilei rapórtel comisiuniloru, încheia șiedinti'a de astadi la 1 óra p. m.

D I V E R S E.

* **Sinodulu episcopescu** alu bisericii gr. or. sêrbesci s'a intrunit în dilele 26 și 27 Octomvre calend-nou anulu curentu în șiedintia în fiint'a de facia a comisariului ministerialu Nikolics pentru deplinirea scaunelor episcopesci vacante din Temisiór'a, Carlstadt și Neoplant'a. Sinodulu episcopescu a alesu de episcopu alu Temisiorii pre parintele Nicanor Popoviciu, protosincelu și egumenu alu manastirei Beocin, și de episcopu pentru Carlstadt pre parintele Michaiu Gruics, profesoru de teologia în Carloveti. Cu privire la scaunulu episcopescu vacantu din Neoplant'a sinodulu a decis a-se sustiené și pentru mai departe în vacantia.

* **Convocare.** P. T. Domnii membri ai „Asociatiunei nationale romane din Arad și giuru“ sunt poffiti a participá la adunarea generala, ce se va tiené Vineri, în 6 Noemvre n. 25 Octomvre v. la 11 óre a. m., în sal'a seminarului diecesan. — Arad, din șiedinti'a directiunei, tienuta la 7/19 Octomvre 1891. — *Moise Bocșian, m. p. dir. secundariu. Dr. Tr. Puticiu, m. p. notariulu directiunei.*

* **Mausoleu.** Pentru asiediarea spre odichna eterna a osemintelor fericitilor întru aducere aminte decedati ai ilustrelor familii „Mocsonyi de Foen“ și „de Mocsonyi“ se construesce unu mausoleu în comun'a Foen, carele dupa planulu de zidire va fi unu capu de opera alu arhitecturii moderne.

* **Etate mare.** În comun'a Sibas din Asi'a mica si-a serbat dilele trecute onomastic'a a 152-a economulu Mustaf'a Rab'a. Elu este inca sanatosu și în putere.

* **Tirgulu** Aradului, care s'a inceput Vineri'a trecuta a fost bine cercetat atât de vendietori, cât și de cumperatori.

* **Timpulu** în pãrtile nostre pana în nóptea de Mercuri spre Joi speteman'a trecuta a fost celu mai frumosu timpu de tómnă. Din nóptea numita încóce temperatur'a a scadiut astfelu, ca termometrulu a cadit pana la 2 grade sub zero.

* **Anunciu literariu :** A aparatu „Calendaru pe anulu 1892“ formatu octavu pe 138 pagine și se afla de vediare cu 30 cr. v. a. în tipografi'a diecesana și în tote librariile mai însemnate. Celoru ce primescu spre vendiare esemplarie mai multe li-se acorda rabatu avantajos.

Concurs.

In nexu cu Inaltulu decisu consistorialu dto 8.20 Augustu Nr. 3229, 3232 ex 1891; pentru deplinirea capelaniei temporale pe langa veteranulu preotu Ambrosiu Jurm'a din Batta, se eserie concursu cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare.

Emolumintele anuali impreunate cu parochi'a veteranului preotu A. Jurm'a suntu: un'a sesiune parochiala si celelalte venite stolari si birulu usuatu, cari tóte dau unu venitu anualu aproximativu de 600 fl. v. a. Capelanulu alegendu va capetá un'a jumetate din tóte venitele parochiei, pana ce preotulu Ambrosiu Jurma va fi in viatia, ér când apoi acesta va incetá din viatia; capelanulu conformu §. 4. din Regulamentu va urmá cá parochu.

Recurrentii pentru acésta capelania suntu avisati, recursele lor instruite cu documentele legali cu calificatiunea pentru parochii de clas'a a II-a si adresate comitetului parochialu din Batta, — a le subscrerne subscriului protopresbiteru in B.-Lippa, pana la terminulu sus indicatu; — precum si a se presentá in vre-o Dumineca sau serbatóre in s-t'a biserica din Batta, spre a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu si respective in oratoria.

Batta, 7/19 Octombre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopopu.

—□—

Pentru indeplinirea postului invetiatorescu dela scól'a I. gr. or. romana din Comun'a Somoschesiu, dieces'a si comitatulu Aradului, inspectoratulu Siepreusului, se publica concursu cu terminu de alegere pe 8/20 Ncenvre an. cur

Emolumintele suntu: 1) In bani gat'a 300 fl. 2) Patru iugere de pamentu estravilanu cu dreptulu de pasiune. 3) Pentru scipturistica scolaru 5 fl. 4) Diurne la conferintiele invetiatoresci 10 fl. 5) Pentru curatoratulu scolaru 10 fl. 6) Pana când comun'a va edifica locuintia separata, alegendu-lu invetiatoriu va avea locuinti'a sub unu edificiu cu celalaltu invetiatoriu si va folosi $\frac{1}{2}$ de intravilanu precum si dupa edificare. 7) Optu orgii de lemne din care se va incaldi si scól'a. 8) Dela inmortentari mari 40 cr. dela mici 20 cr. unde va fi poftitu.

Doritorii de a ocupa acestu post au a documenta: Ca au esamen despre absolvirea preparandiei si calificatiune. Ca au esamenu de limb'a magiara. Ca au suportatu la esamenulu finalu din anulu trecutu calculu bunu. Atestatu de botediu, de conduita si moralitate.

Recursele astfelu ajustate si adresate comitetului parochialu, se se tramita M. O. Dnu Inspectoru Ioan Avramu in Miske p. u. N.-Zerénd.

Competintii au a se presentá in vre-o Dumineca seu Serbatore in biserica din locu pentru de a-si areta desteritatea in cantu si tipicu.

Siomoschesiu la 22 Sept. (4. Octomvre.) 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: IOANU AVRAMU, m. p. parochu, inspectoru scolaru.

—□—

Conform conclusului Ven. Consistoriu eparchialu din 21 Iuniu 1891. Nrii 2608, 2728, 2734, pentru deplinirea definitiva a parochiei vacante de clas'a prima din Macea, (cottulu Arad, protopresbiteratulu Chisineului) se eserie concursu cu terminu de alegere pe Duminec'a din 17/29. Ncenvre 1891.

Emolumintele suntu:

1. Un'a sesiune de pamentu aratoriu; 2. Birulu indatinatu dela 160 case; dela cei cu pamentu, un'a vica de grâu si un'a vica de orzu, éra dela cei cu case fara pamentu numai un'a vica de naturalie (grâu, orzu, au cucuruзу); 3. Stótele indatinate dela aceea parochie, nu altcum si accidentiele stolari dela credinciosii gr. or. rom. de prin prejurulu satului (puste) apartienetori la aceea parochie.

Doritorii de a recurge la acésta parochie, vor avé a produce documinte ca posed calificatiunea prescrisa in §-lu 15, lit. a) din Regulamentulu pentru parochii, si anume: se produca testimoniu despre absolvirea alor 8 clase gimnasiale cu maturitate, si testimoniu de calificatiune preotiésca pentru parochii de clas'a prima, apoi recursele adresate comitetului parochialu din Macea, vor avé a le substerne Magnificului Domnu Petru Chirilescu protopresbiteru in Kétegyháza (cottulu Békés) pana la 14/26 Noenvre a. c. caci recursele mai tardiu intrate nu se vor luá in considerare, éra pana la alegere in vre-o Dumineca sau serbatóre vor avé a-se presentá in biserica din Macea spre a-si aretá desteritatea in cele bisericesci.

Dat din siedinti'a comitetului parochialu gr. or. rom. din Macea, tienuta la 11. Augustu 1891.

Gligor Madarasan, m. p. presiedinte.

Vasilii Secui, m. p. notariu comit.

In contielegere cu mine: PETRU CHIRILESCU, m. p. protopresbiteru.

—□—

Pentru indeplinirea parochiei vacante de clas'a prima din comun'a Chesintiu, protopresbiteratulu Lipovei se eserie concursu cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare in foi'a „Biserica si Scól'a“.

Emolumintele suntu: Un'a sesiune parochiala, unu platiu parochialu, birulu preotiescu si stol'a usuata, cari tóte laolalta computeate in bani, dau unu venitu anualu de 800 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acésta parochia, suntu avisati, cá recursele lor, ajustate conform dispositiunilor legali, si adresate comitetului parochialu din Chesintiu, se le subscrerna subscriului protopresbiteru tractualu in B.-Lippa pana la terminulu susindicatu; precum si a se presentá in vre-o Dumineca seu serbatóre in st'a biserica din Chesintiu, spre a se face cunoscutu poporului si a-si aretá desteritatea in cele rituali si respective in oratori'a bisericesca.

Chesintiu, 24 Martie 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protop.

—□—

Pentru deplinirea definitiva a postului invetiatorescu dela scól'a rom. gr. or. din comun'a Tilecusiu, tractulu Pestesului se eserie concursu cu terminu de alegere pe 10.22 Ncenvre a. c.

Emolumintele suntu:

1. In bani gat'a 60 fl. 2. 10 jugere de pamentu 100 fl. 3. 12 cubule de grâu a 7 fl. 84 fl. 4. 16 cara de lemne pentru invetiatoriu 16 fl. 5. gradin'a scólei de unu jugeru 10 fl. 6. dela 60 copii obligati la scola a 20 cr. 12 fl. 7. Stolele cantonale 10 fl. 8. 3 cara de lemne de dubala a 4 fl. 12 fl. 9. 100 litre de fasole 6 fl. la olalta 310 fl.

Doritorii de-a ocupá acésta statiune suntu pofiti a-si adresá petitiunile lor subscriului protopresbiteru in Lugosiulu de sus p. u. Élesd, provediute cu documintele

necesarie pana la 10,22. Noemvre a. c. si a se presentá in Sft'a biserica pentru de a-se face cunoscutu poporului.
Lugasiulu de sus la 8 20 Octomvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: TEODORU FILIPU, m. p. protopresviteru.

—□—

Pentru deplinirea postului invetiatorescu la scól'a romana din comun'a **Picleu**, tractulu Pestesiuului, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 3 15 Noemvre 1891.

Emolumintele surtu :

1. In bani gat'a 120 fl. ; 2. 8 jugere de pamentu à 8 fl. de unu jugeru. tot 64 fl. ; 3. 8 cubule de bucate à 4 fl. : 32 fl. ; 4. intravilanulu scólei clas'a I. 10 fl. ; 5. Stolele cantorale usuate pe unu anu 10 fl. 6. 24 dile de lucru cu palmile à 20 cr. : 4 fl 80 cr. ; 7. 6 dile cu plugulu à 1 fl. : 6 fl. ; 8. 4 stangeni de lemne pentru invetiatoriu à 8 fl. de 1 stangenu, tot 32 fl. ; 9. dela 50 prunci dela 6—12 obligati de-a cercetá scól'a à 50 cr. de unulu, de tot 25 fl.

Doritorii de-a ocupá acésta statiune suntu pofititi a-si adresá petitiunile lorú subscrisului protopresviteru in Lugasiulu de sus p. u. Élesd pana in 2/14 Noemvre si a-se presentá in vre-o Domineca ori serbatóre la Sft'a biserica, — provediute cu documentu despre absolvarea cursuriloru pedagogice, si cu testimoniulu de cualificatiune.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: TEODORU FILIPU, m. p. protopresviteru.

—□—

Pentru deplinirea parochiei organizate de clas'a III. **Lunc'a**, cu fili'a **Hotor**, in tractulu protopopescu alu Vascomui, pe bas'a conelusului consistorialu oradan din 19 Sept. a. c. Nr. 1212. B. se escrie concursu cu terminu de 30 dile dela prim'a publicare.

Dotatiunea e urmatóre :

I. Dela comun'a **Lunc'a** : pamentu parochialu de 8 holde, biru dela tóte casele câte o bradia de bucate mes-tecate. Nrulu caseloru 120, stolele indatinat sistemisate in sinodulu parochialu din 19 31. Aug. a. c. si locuintia libera in **Lunc'a** ; care tóte computate dau o suma de 300 fl.

II. Dela comun'a **Hotor** : cu 48 de numere, câte o bradia de bucate cu vèrvu, stolele usuate si alte accidentii care tote laolalta facu 100 fl.

Recursele ajustate conform stat. organicu si regulamentulu pentru parochii, suntu a se trimite la subscrisulu in **Beiusiu** pana la terminulu sus atinsu ; éra recurrentii se se presentedie pana la alegere in vre-o Dumineca la biserica din **Lunc'a** spre a se face cunoscuti poporului.

Lunc'a 6 Octomvre v. 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu : VASILIU PAP, m. p. prot. Vascului.

—□—

In lips'a de recurrentii nepotendu-se efeptuí alegerea de invetiatoriu la clas'a I. de baeti in **Igrisiu** (Egres), comitetulu paroh. gr. ort. din acésta comuna in siedinti'a sa tienuta la 22 Septemvre a. c. st. v. a hotaritu publicarea de nou a concursului cu terminulu de alegere pe 27. Octomvre a. c. st. v. pe langa emolumintele urmatóre : 250 fl. v. a. bani solvindi in rate lunari anticipando, — 40 chible (20 sinice) grâu, — 50 fl. v. a. anualminte pentru cortelu pana cand ii se va poté dá cortelu grauitu ; — 10 fl. anualminte pentru scripturistica si part-

ciparea la conferintie ; — si dela inmormentari unde va fi pofititu 50 cr.

Invetiatorii priceparatori de note, carii sciu conduce corulu vocalu, vor fi preferiti.

Doritorii de a ocupá acestu postu, suntu avisati a-si subscrerne recursele Prea On. Domnu Protopresbiteru si insp. de scóle Paulu Miulescu. in **Banat-Comlosiu** cottulu **Torontalu**, instruite conform stat. org. si regulamentulu de invetiementu, pana la terminulu indicatu, avend totodata recurrentii pana atunci a se presentá in vre-o Domineca ori serbatóre la st'a biserica spre a-si aretá desteritatea in cantare si tipicu.

Datu din siedinti'a comitetului parochialu rom. gr. or. tienuta in **Igrisiu** la 22 Septemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

Virgiliu Negru, m. p.
pres. com par.

Panaiot Boerescu, m. p.
not. com par.

In contielegere cu mine: PAULU MIULESCU, m. p. protopresviteru si inspectoru de scóle.

—□—

Conform decisului comitetului parochialu dto 1/13. Septemvre a. c. se deschide concursu pe postulu invetiatorescu dela clas'a inferióra devenita vacanta prin abdicarea fostului docinte, totdeodata si pe class'a superióra vacanta prin mórtea invetiatoriului din comun'a **Valcaniu**, cotulu **Torontalu** cu terminu de alegere pe 26 Octomvre a. c. (s. **Dimitrie**).

Emolumintele anuali suntu la fiecare classa câte : 200 fl. v. bani ; 40 chible de grâu ; 2 lantie pamentu arator ; 12 fl. 50 cr. pentru conferintia ; 10 fl. pentru scripturistica ; 3 stangeni de pae si 5 stangeni de lemne, din care are se fie incaldita si sal'a de invetiamentu ; cuartir liberu cu gradina de legumi ; ér dela inmormentari unde va fi pofititu câte 30 cr. v. a.

Doritorii de a ocupá aceste posturi suntu rogati a-si substerne concursele conformu regulamentulu P. O. D. Protopresbiteru si inspectoru scolaru Paulu Miulescu in **B.-Comlosiu** pana la terminulu indicatu, presentandu-se in vre-o Domineca séu serbatóre a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu.

Datu in siedinti'a com. parochialu tienuta la 1/13 Septemvre 1891.

Stefan Oprcan,
presiedinte.

In contielegere cu mine: PAULU MIULESCU, m. p. protop. si iaspec. scol.

—□—

Pentru statiunea invetiatorésca de class'a I de baeti din **Ecic'a-romanu**, inspectoratulu **B.-Comlosiu**, cottulu **Torontalu**, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 27. Octomvre a. c. st. v. cu urmatóre dotatiune :

Salariu in bani 300 fl. v. a. ; 40 fl. pentru cortelu ; 12 fl. pentru conferintie si 5 fl. pentru scripturistica ; competentii au a-si trimite recursele lorú instruate cu testimoniulu de preparandie, de calificatiune, din limb'a romana si magiara, Prea On. Dnu Paul Miulescu, inspectoru scolaru in **Nagy-Komlós**, cotulu **Torontalu**. — Cei cu 4 clase gimnasiale si cunóscerea noteloru vor fi preferiti. Si pana la alegere au a se presentá in St'a biserica pentru a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu.

Ecic'a-romana, la 22. Septemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. prot. inspectoru scol.

—□—